

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

§. II. De causis & solenniter requisitis ad alienationem rerum ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

Quest. 166. Num patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus, alienari possit sine solennitatibus?

R Esp. quamvis alienari nequeat sine licentia Episcopi, quousque ordinatus super eo aliunde habeat, unde vivat; non tamen prohibetur illud alienare vi *Extrav. ambitiosa*. utpote quæ loquitur tantum de bonis immobilibus & mobilibus pretiosis Deo dicatis, adeoque quæ sunt Ecclesiæ; quale non est dictum patrimonium, utpote spectans ad privatum; unde etiam post mortem illius alienari potest sine consensu Episcopi, præcindendo à speciali consuetudine. *Sylv. v. clericum. 4. quest. 13. Nav. cap. 22. num. 18. Redoan. l. c. quest. 51. c. 13. Valq. de re dit. c. 2. §. 2. du. 4. num. 42. Delb. c. 17. du. 25. à num. 1.*

§. Secundus.

De Causis & Solennitatibus requisitis ad alienationem rerum Ecclesiasticarum.

Quest. 167. An ad alienationem rerum Ecclesiæ requiratur causa, & qualiter facta sine causa sit valida?

R Esp. ad licitam legitimamque alienationem rerum ecclesiasticarum tam mobilium quam immobilium requiritur causa iusta, ita ut adhibitis omnibus juris solennitatibus, sine sufficiente causa sit illicita & invalida ipso iure. *Abb. in c. penult. hoc. tit. num. 7. Covar. l. 2. var. resol. 17. num. 2. Molin. de iust. tract. 2. d. 468. num. 15. Azor. p. 2. l. 9. cap. 1. quest. 8. Suar. de relig. tom. 4. tract. 8. l. 2. c. 27. à num. 20. Delb. c. 17. du. 20. num. 1. Pirh. hoc. tit. num. 35. Muller. ad Stru. l. 3. ff. tit. 8. ib. 71. lit. 4. & alii passim. Arg. c. 1. hoc. tit. in 6. ubi quædam alienatio declaratur nulla ex eo præcipue capite, quia defuit causa necessitatis & utilitatis. *Clem. 1. hoc. tit. ubi locatio ad longum tempus dicitur nulla, si sine necessitate & utilitate ecclesiæ facta. Extrav. ambitiosa. ubi omnes alienationes, nisi in casibus in iure permissis, adeoque factis ex iusta causa, nullius omnino esse roboris dicuntur. Contrarium tamen, nimirum talem alienationem sine causa, servatis tamen solennitatibus factam esse quidem illicitam, iure tamen subsistere, sentientibus cum Gl. in c. sine exceptione. v. profuturum. 12. quest. 2. Host. in sum. hoc. tit. §. 3. in fine. & aliis quibusdam, eo nixi fundamento, quod ecclesiæ ex istiusmodi alienatione lætæ comperat restitutio in integrum juxta c. 1. §. 3. de integ. rest. hæc autem ei compereret, si alienatio fuisset invalida; cum, cui comperit remedium ordinarium, quale est remedium nullitatis, seu dictionis de nullitate, non comperat extraordinarium, quale est beneficium restitutionis in integrum, subrogatum in defectum alterius remedii. Verum ad id facile responderetur cum Gonz. in citat. cap. 1. num. 14. Delb. loc. cit. num. 3. Covar. Molin. & aliis, ex duplici capite posse peti restitutionem rei alienatæ.**

Primò, si Prælati sine iusta causa alienavit; & tunc non petitur restitutio quasi alienatio valida fuisset, sed petitur restitutio rei, cuius dominium in alium transferri non potuit. Secundò peti potest restitutio rei alienatæ; quia esto, revera valida alienatio fuerit, nimirum interveniente iusta causa & solennitatibus, fuit tamen quis enormiter læsus in pretio, contra quam læsionem petere poterit restitui in integrum seu statum, in quo erat ante talem contractum. De cætero, num Papa sine iusta causa licitè & validè alienare possit, dictum est supra.

Quest. 168. An ad alienationem licitam & validam sufficiat causa dubia vel existimata?

R Esp. primò; ut alienatio sit licita, debet non tantum existere aliqua causa, sed etiam debet aliunde alienanti constare, causam alienandi sufficientem verè existere tunc, quando sit alienatio, nec sufficit de hoc dubitare; siquidem aliàs dici non poterit alienare ex evidente necessitate, aut in evidentem utilitatem, & licet fortassis, dum causa, de qua ipse alienans dubitat, aliis sit evidens, & revera alienatio cedat in utilitatem ecclesiæ, alienatio sit valida, non tamen à dubitante honestè seu licitè ponitur; quia, qui stante dubio de honestate actus operatur (qualiter operatur, qui dubitans de causa alienandi, à qua sola honestatur alienatio, alienat) non operatur honestè; quin etiam juxta probabiliorum, ut *Delb. cap. 17. du. 9. num. 7. citans Ricciem*, debet idipsum ei constare per informationem testium; cum alioquin non possit reddere rationem de sua recta administratione, & Episcopus aut talis, cui Papa commississet, ut alienationi præbeat assensum, si constiterit cedere eam in evidentem utilitatem Ecclesiæ non præbebit assensum, nisi præmissa hujusmodi informatione; cum aliis non dicatur legitime ei de hoc constare. *Bonac. de contract. feud. l. 3. quest. 2. p. 4. num. 5. Palqual. tom. 2. decis. 174. Delb. cit. ser. 9. num. 11. Atque ita causa etiam probari debet, & sola narratio non relevat. Muller. loc. cit. citans Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 271. num. 27. & concl. 273. num. 2.* Hinc etiam, si fiat alienatio pro solvendis debitis ecclesiæ, venditor seu alienans proare cogitur, pretium verum esse in talem effectum; non tamen ad hoc tenetur emptor. Idem est, si per Prælatum recipiatur mutuum, ecclesia non obligatur, nisi doceatur esse verum in utilitatem ecclesiæ. *Muller. loc. cit. citans Tusch. ubi ante. num. 10. Covar. l. 2. var. resol. c. 17. Delb. cit. du. 9. num. 20.* De cætero in dubio, num alienatio facta sit ex legitima causa, præsumendum est pro parte affirmativa, præsertim, si commissarius seu deputatus ad præbendum consensum cognitâ causâ, illum præbuerit; cum in dubio standum pro valore actus, & non præsumitur delictum, aut quis malus, nisi demonstretur; adeoque in hoc casu Ecclesiæ volenti recuperare rem alienatam incumbit onus probandi contrarium. *Delb. loc. c. à num. 14. citatis Mascard. de probat. conclus. 488. & 1112. Menoch. l. 2. præsump. 75. n. 15. Rota*

p. 1. *divers. decis.* 716. ac remittens ad Laym. l. 1. *ev. act.* 1. cap. 5. §. 4.

2. Resp. secundò: causa purè existimata justa; dum nimirum Prælati bona fide putans adesse causam justam, quæ non fuit, alienavit, servatis etiam solemnitatibus; non reddit alienationem validam, saltem pro foro externo; sed ea habenda pro nulla, ubi constitit non existisse causam; eò quòd textus citati alienationem factam sine causa justa (qualis est, dum causa fuit purè existimata) eùm existimatio & præsumptio non inferant causam, qua non fuit, & sic ad valorem nihil conferant) absolute irritant. Ad hæc alienatio nunquam possit irritari; eùm, dum aliud non scitur, contrahentes præsumi debeant habuisse causam justam. Ita probabilis, si rationem & rigorem juris spectes. cum Navar. in *comment. de alien. rer. eccles.* num. 9. & aliis Castrop. *tr.* 11. d. *unic.* p. 15. §. 6. num. 2. Wiestner. *hoc. ut.* num. 68. Delb. c. 17. *du.* 20. à num. 4. contra Gl. in *c. ad nostram.* h. t. v. *enorme.* Felin. in *c. qua ecclesiarum.* de *constit.* Covar. 2. *var.* c. 17. num. 1. Molin. *cit.* d. 488. *concl.* 6. Valq. *de re dit.* c. 2. §. 1. num. 30. Bonac. *cit.* q. 8. p. 4. num. 9. quibus adhæret Pirh. h. t. num. 35. in fine sentientes contrarium; eò quòd non putent credible alienationes bona fide & servatis solemnitatibus factas ab Ecclesia irritatas. Quorum sententiam valde probabilem & in praxi tutam dicit Wiestner.

Quæst. 169. *Quenam sint cause legitime alienandi cum solemnitatibus requisitis res Ecclesie immobiles & mobiles pretiosas?*

Resp. earum in genere enumerari quatuor, ad quas omnes causa particulares reduci possunt, & quarum quælibet sufficit; necessitas, utilitas, commoditas, pietas. Abb. in *c. nulli.* h. t. num. 5. Fagn. *ibid.* num. 7. Sylv. in *sum. v. alienatio.* q. 1. Covar. *loc. cit.* num. 2. Molin. *loc. cit.* d. 468. num. 2. Redoan. *l. c. rub.* 18. à num. 1. Azor. p. 2. l. 9. c. 1. q. 3. Delb. *du.* 9. num. 1. Pirh. h. t. num. 24. Quod spectat ad primam, necessitas debet esse evidens & ingens, cui alià vià, quàm dicta alienatione succurri non potest. c. 1. h. t. in 6. Clem. 1. ead. hæc enim sola est, de qua dicitur: necessitas non habet legem; & quod licitum non est, necessitas facit licitum. *reg. juris* 41. qua propter examinari debet, ut constet, an sit talis, & declarari & autorizari quòd sit ex illis, quas jura requirunt. Delb. c. 17. *du.* 2. f. 3. n. 21. Cujusmodi necessitas est, v. g. dum debita ecclesie solvenda aliter solvi nequeunt, nisi distracta vel creditor in solutionem data realiqua immobili aut mobili pretiosa ecclesie. c. 2. §. *hoc jus.* 10. q. 2. Si ei imminet ruina vel aliud grave damnum aliter inevitabile. Si patiarur notabilem defectum sacre suppellectilis, sine qua rite decenterque rem divinam obire nequit, & ad quam comparandam, & simul sustentandos ministros (qui aliàs etiam sine magno suo incommodo possunt, tali ecclesie necessitati subvenire de destinatis in sui sustentationem fructibus tenentur Delb. l. c. n. 23. citatis aliis, intellige, antequam ad dictam alienationem procedatur) fructus & redditus non sufficiunt. Sylv. l. c. q. 2. Redoan. *l. c. a.* 14. Donat. *qq. regular.* p. 2. *tr.* 4. q. 9. n. 2. Quod spectat ad secundam, utilitas, necesse erat etiam ob utilitatem citra necessitatem permitti alienationem, ne aliàs, quod in favo-

R. P. Lew. *Jur. Can. Lib. III.*

rem ecclesie introductum, nimirum prohibitio alienationis retorqueretur in ejusdem odium & incommodum contra *L. nulla juris.* ff. de *LL. & L. quod favore.* C. *eodem debet.* debet autem utilitas esse evidens, seu non dubium, quòd sit profuturum ecclesie res dictas illius distrahi, & quidem plus quàm si retinerentur, ut dicitur *c. sine exceptione.* 12. q. 2. uti contingit, dum res aliqua ecclesie alienatur, & comparatur patenter melior juxta *cit. c. & c. fin. h. t.* Ac proinde non sufficit, ecclesiam per alienationem non damnificari, sed requiritur, ejus conditionem fieri meliorem. Barbof. *Jur. eccles.* l. 3. c. 30. n. 15. citans præter alios *decis. Rota.* in *Bouon. devolutionis* de 16. *Novemb.* 1621. Redoan. *l. c. rub.* 19. num. 15. Donat. *l. c.* num. 8. & 11. Pirh. h. t. num. 24. Wiestn. h. t. num. 53. Reiffenst. num. 20. allegans *Rota decis.* 65. num. 48. & *decis.* 367. num. 5. & 7. p. 5. *divers.* contra Gl. in *can. sine exceptione.* v. *profuturum.* dum ea ibi ait: *eo ipso, quòd non est facta pauperior, intelligitur facta locupletior.* Sumitur idiplum ex satis claris utriusque juris textibus, ut dum *novell.* 120. c. 9. v. *hoc autem dicitur.* ut ex earum (nempe venditarum domorum) pretio redditus meliores emat. & c. *sine exceptione.* ubi decretum: *ne Episcopus de rebus ecclesie sua quicquam donare vel commutare, vel vendere audeat, nisi aliquid horum faciat, ut melior a proficiat.* c. *ad aures.* h. t. ubi: *ad majorem ecclesie utilitatem.* Similia habentur *c. cum Apostolica.* c. *una.* de *his, qua fiunt à Præl.* Neque his obstat, quòd *auth. & canon.* hoc *Jus.* dum ibi sustinetur rei immobilis ecclesie alienatio, si nihil factum sit ad damnum divinae domus. Nam præterquam, quòd textus *cit. auth. & canon.* interpretationem recipiat à *cit. novell.* aliisque sanctionibus canonicis, alienationem permittentibus ex causa utilitatis, non cujuscunque, sed majoris; agitur in *cit. auth.* de alienanda domo ecclesie ex causa, non utilitatis, sed necessitatis, quæ se solà sufficit absque eo, quòd necesse sit conjungi etiam utilitatem, modò tamen per alienationem factam ex necessitate factam non incurratur damnum ecclesie, quòd eùm incurratur, dum ecclesia non coacta extinguere debitum, sed potens illud relinquere pergendo solvere interesse, non potest in eo casu ad extinguendum debitum sumere pecuniam ad censum gravio-rem, quàm est interesse solvendum ex debito, aut rem aliam, ex qua major fructus percipitur, alienare juxta dicta §. *preced.* Neque dici potest, quòd, dum ecclesia ex alienatione sit completior, non servetur ratio Justitiæ commutativæ, quæ in contractibus respicit æqualitatem & medium rei inter datum & acceptum. Nam etiam idem & æqualis valor esse potest intrinsecus inter rem alienatam, & rem, pro qua alienatur, & tamen hæc esse longè utilior alienanti, & is plus fructus ex ea percipere; quia v. g. minùs dislita ab ecclesia aliisque ejus prædiis adita minore labore & sumptibus conservari potest. Quia pretium venditi calicis aurei in alia divina rei peragenda aptiora & splendidiore impendi potest. Illud denique circa utilitatem notandum, illam debere esse maximam, quæ haberi potest; adeoque res ecclesie semper plus offerenti vendenda; quia prospiciendum ecclesie, quantum fieri potest optimè, præsertim ab eo, qui ex officio res ejus administrat. ita tamen, ut, quamvis non alienavit cum maxima utilitate, quâ potuit, alienatio adhuc sit valida; eùm adhuc ad sit justa causa alienationis; & Prælati non præjudicet in acquirendis, sed in acquisitis. ita

M 2

Delb.

Delb. cit. du. 9. num. 12. & 13. citatis Quarant. ubi supra num. 12. & Soprono apud Filiuc. tr. 44. c. 5. quest. 4. num. 4. Ad causam utilitatis reduci potest remuneratio beneficiorum & meritorum in ecclesiam; cum hac remuneracione invitantur alii ad liberalitatem exercendam in ecclesiam. Everard. vol. 2. conf. 19. num. 52. Wiestn. hoc. tit. num. 50. quin etiam, ut idem num. 552. revocari potest ad necessitatem; cum ita ecclesia effugiat notam ingratitude in benefactores suos. Tertia ea commoditas rei alienandæ consistit ferè in utilitate; dum sumptus & labor in illius sustentationem aut culturam faciendi superant fructus inde provenientes, incommoda ejus situatio ob nimiam distantiam ejus, & à reliquis ecclesiæ prædiis disjunctionem, accedente etiam soli sterilitate, potius damnum, quam emolumentum afferat, quò incommoditate & damno carere, cum sit utile, ejus alienatio in evidentem ecclesiæ utilitatem redundat unde passim hæc causa ad secundam, nempe utilitatem, redundat. Quarta causa est pietas, ob quam ad alienationem rerum ecclesiæ licitè deveniri potest in sequentibus ferè casibus, qui ex D. Ambros. l. 2. de officiis. c. 28. enumerantur in can. aurum. 12. quest. 2. Primò pro redimendis captivis, non quidem illis, qui ob patrata crimina damnati ad carceres perpetuos, tritemes, aut etiam ad mortem; cum enim tunc contrarium exigat justitia, ne scelera mancant impunita, & satisfiat Reipublicæ læsæ & scandalizatae, non tantum non tenetur, sed etiam non potest ecclesia ad redimendos illos alienare sua. Covar. l. 2. var. c. 16. num. 9. Molin. de just. tr. 2. d. 468. num. 2. Vasq. de reit. c. 2. §. 2. du. 10. Pirh. hoc. tit. num. 25. Delb. c. 17. du. 9. num. 27. & 8. alique apud illum; verum pro redemptione fidelium à Turcis, paganis, hæreticis, aut etiam à Catholicis injustè incarceratorum, quibus mors, aut grande corporis malum, multo magis animæ periculum imminet, non tantum res temporales, sed etiam vasa sacrata, dum alia non suppetunt, oppignorare, aut etiam distrahere jura permittunt. §. sacra. Inst. de rerum divis. l. sancimus. C. de SS. eccl. novell. 120. c. 10. can. sacrorum. & c. aurum. 12. quest. 2. Secundò pro sublevanda necessitate pauperum, cit. l. sancimus. auth. de alienat. emphyt. c. 9. §. sanctissimus cit. can. aurum, non tamen qualibet, sed extrema; ne fame aut frigore pereant, vel saltem valde gravi. Covar. loc. cit. c. 16. n. 8. Molin. cit. d. 468. Delb. loc. cit. num. 24. eorum etiam, qui culpâ suâ, ludis, conviviis, luxuriis ad illam necessitatem devenerunt; siquidem culpa antecedens non impedit obligationem caritatis, quæ est de subveniendo proximo in extrema vel gravi necessitate constituto, ubi justitia non exigit contrarium juxta dicta. Covar. Molin. LL. cit. Delb. num. 25. & 26. Unde jam etiam hæc causa pietatis ad causam necessitatis revocari solet. Tertio pro ædificanda & instauranda ecclesia, ubi id necessarium est cit. c. aurum. Quarto pro laxandis spatiis cæmeterii ad fidelium sepulturam. can. eod. junctâ Gl. v. in his. Quibus addi potest causa contra infideles & hæreticos defendendæ, aut etiam aliâs propagandæ fidei Christianæ. Donat. pr. regular. quest. 9. num. 11. Wiestner. hoc. tit. num. 58. Porro circa hanc alienationem licitam ob dictas causas notari potest cum Covar. cit. c. 16. num. 8. Molin. cit. d. 468. concl. 2. Pirh. cit. num. 25. in ea hunc servandum ordinem, ut incipiatur ab iis, quæ non sunt destinata ad altaris ministerium, nisi fortè essent su-

perflua, aut ad cultum divinum necessaria; inter hæc ab iis, quæ non sunt consecrata, ut calices, ciboria &c. quæ non nisi urgentissima necessitate sunt distrahenda, aut pignori tradenda, sed tantum benedicta, ut casula, alba &c.

Quest. 170. An ad alienationem rerum immobilium & mobilium pretiosarum Ecclesiæ jura requirant speciales solennitates, ita ut sine illis facta non sit licita aut valida?

REsp. Primò certas tali alienationi à jure præscriptas esse solennitates, constat & patebit ex sequentibus. idque ad coercendam aliquorum Prælatorum nimiam facilitatem & indiscretionem in alienando.

2. Resp. Secundò ad dictam alienationem, ut licitè fiat, præter legitimam causam adhibendæ sunt solennitates omnes à jure ad hoc præscriptæ, ita ut vel una omissa peccetur mortaliter, etiam dum alienatio facta in utilitatem ecclesiæ; eò quòd agat adhuc contra prohibitionem ecclesiæ in re gravi, quòd etiam ex eo confirmatur, quòd contra hæreticacionem invalidè, de quo mox, qui autem scienter contrahit invalidè peccat, ita Delb. c. 17. du. 21. f. 2. num. 1. Quamvis addat, probabile esse, quòd si alienet in evidentem ecclesiæ utilitatem, acita utiliter gerat negotium ecclesiæ, contra eum recepta non sit Extrav. ambitiosa, neque quòd ad pœnas, neque quòd ad peccatum, & ita docere Filiuc. tom. 1. tr. 14. c. 7. quest. 6. num. 119. Laym. l. 1. tr. 4. c. 16. num. 9. Reginal. in pr. tom. 2. l. 30. tr. 3. c. 6. f. 2. à num. 69. Dian. p. 1. tr. 8. resol. 7. contra Bonac. p. 4. num. 14. Genuens. in pr. c. 3. & alios tenentes, quòd talis adhuc incurrat pœnas dictæ Extrav. juxta declarationem aliquam emanatâ à Clemente VIII.

3. Resp. Tertio, validam nihilominus esse in foro conscientie alienationem factam sine solennitatibus juris à Prælato, ad quem aliàs spectat jure naturali potestas alienandi, in utilitatem ecclesiæ, ubi adfuit causa legitima & consensus liber contrahentium, docent Sylv. in sum. v. alienatio. num. 13. Angel. v. eod. num. 14. Quarant. v. eodem. num. 33. Navar. in comment. de alienat. rer. eccl. Azor. p. 2. l. 9. c. 1. quest. 91. Reginald. l. c. Filiuc. tr. 14. c. 7. q. 6. Laym. l. 1. tr. 4. c. 16. num. 9. in fine. Pirh. h. t. num. 36. Reiffenst. num. 53. Wiestner. num. 91. & plures alii apud Delb. c. 17. du. 21. f. 1. num. 1. dicentem, hanc sententiam satis probabilem, & ei favere Rotam, contra Suar. tom. 4. de relig. l. 2. c. 77. num. 20. & 21. Covar. l. 2. var. c. 17. num. 2. Molin. cit. d. 468. concl. 6. Castrop. tr. 2. d. univ. p. 15. §. 4. n. 5. Vasq. loco citato du. 14. Ricc. in pr. p. 1. resol. 7. & 12. Bonac. d. 3. de contrat. feud. quest. 8. p. 4. num. 10. & plures alii apud Delb. loc. citato num. 6. docentes talem alienationem esse irritam, tam quòd ad forum conscientie quam externum ex hoc fundamento, quòd finis irritationis, quo, ut dicitur responsi, seq. nititur talis alienatio, quòd ad forum externum non sit læsio ecclesiæ & fraus, quæ in hoc vel illo particulari casu omiffis solennitatibus contingere possit; sed læsio & fraus, quæ communiter & ut plurimum ex earum omiffione contingere solet, qui finis semper perseverat, etsi unus vel alius contractus in utilitatem ecclesiæ sine solennitate factus sit. Ratio responsionis est, quòd

in tali alienatione interveniant substantialia ad contractum de jure naturali & gentium requisita; nempe consensus mutuus liber contrahentium, & justa causa alienandi, absque fraude omnis & injuria, ad quæ vitanda SS. Canones adhiberi voluerunt dictas solennitates, quæ proinde extrinsecæ potiùs sunt, quàm substantialia respectu valoris alienationis, ut Barbos. ad c. 1. h. t. in 6. à num. 6. apud Pirh. cit. num. 36. ubi addit, id ipsum etiam procedere in omni actu, nimirum, quòd validus sit in foro conscientie, si in eo prætermittæ solennitates juris positivi, servato solo jure naturali, ut Sylv. loc. cit. Abb. in c. 1. de in integ. rest. num. 19. Atque ex hac sententia sequitur, quòd emens à Præfato, modo jam dicto alienante rem ecclesie, non teneatur in conscientia, neque rem restituere, neque contractum rescindere, quamdiu nemo se isti alienationi opponit, & rescissionem illius à Judice petit. Delb. Pirh. LL. citatis.

4. Resp. quartò: De cætero esse talem alienationem factam etiam in evidentem ecclesie utilitatem sine solennitatibus ipso jure ecclesiastico irritam quòd ad iudicium & forum externum cum ferè communi sententià citati paulò ante AA. tenentes esse irritam quòd ad utrumque forum. Item Pirh. Delb. LL. cit. & alii contra Muller. in Struv. l. 1. tit. 8. ff. thes. 71. in fine. inter casus, in quibus opus non est in alienatione intervenire solennitates, numerantem illum, quòd manifestè constat, rem ecclesie in commodum illius versam. Idque ob claros textus, quibus ea expresse irritatur in c. sine exceptione. 12. q. 2. c. nulli. h. t. c. 1. h. t. in 6. Clem. 1. & Extrav. ambitiosa. h. t. c. tua. de his que sunt à Præl. Neque tamen per citata jura ita irritari dictam alienationem, ut etiam naturaliter seu in foro conscientie non valeat; eò quòd, licet Jura Canonica sive Papa possit alienationem seu contractum circa res ecclesiasticas ita prohibere, ut etiam in conscientia sit irritus, id tamen nisi sufficienter exprimat, non voluisse facere censetur, adeoque dicendum, defecto talem contractum spectato jure naturali validum per canones non esse infirmatum ut pro foro quoque conscientie non valeat, tenent. Pirh. l. c. Laym. l. c. n. 6. & seq. Unde jam etiam dicitur fundamentum illud adversariorum, sed regulam illam: quando lex fundatur in præsumptione fraudis tanquam causa principali & adæquata, ita ut Judex secundum præsumptionem à jure seu lege factam debeat procedere & sententiam ferre in omnibus casibus, etiam iis, in quibus hic & nunc cessat omne periculum & præsumptio fraudis; cum per hoc, quòd ea cesset in casu particulari, necdum cesset in communi & generaliter; adeoque lex pergat in tali particulari casu absentie fraudis obligare, ut Covar. in c. cum esset. de testam. Laym. l. c. c. 17. n. 4. hanc inquam regulam solum locum habere in foro externo, pro quo leges solum de iis, quæ ut plurimum & communiter accidunt, feruntur; pro foro verò interno locum habere hanc regulam; in jure naturæ fundamentum cessat, adeoque etiam lex positivè in ea fundata; ubi de veritate constat, ac ita lex ob vitandas fraudes irritans alienationem rerum ecclesiasticarum sine debitis solennitatibus factas cessat obligare in foro conscientie, si constet de veritate, seu fraudem abesse, & manet alienatio valida, donec per sententiam Judicis rescindatur. Contra quam tamen doctrinam videtur facere illud ipsum, quòd in confirmationem illius adducit Pirh. nimirum quòd lex prohibens & irritans matrimonium

clandestinum fundetur in præsumptione fraudis, & tamen tale matrimonium sit invalidum etiam in casu, ubi constat abesse fraudem. Siquidem tale matrimonium etiam in & pro foro interno est invalidum; nisi dicere velis, speciale id esse; eò quòd Ecclesia idiplum, seu talis matrimonii invaliditatem etiam pro foro interno seu omnimodam satis declaret; quòdque contractus hic matrimonialis semel validus rescindi nequeat. Unde videtur potiùs locus esse huic principio, ut ait Delb. loc. cit. num. 10. forum conscientie conformandum foro externo, si hoc non innitatur falsæ præsumptioni; ita ut, si leges ecclesiasticæ irritent actum pro foro externo, is etiam censetur irritus pro foro conscientie. Unde infero, &

5. Resp. quintò, probabilius videri alienationem factam sine requisitis solennitatibus etiam in evidentem utilitatem ecclesie esse invalidam tam in foro interno quàm externo. Quòd facit, quòd revera solennitates istæ sint de forma substantiali (sine qua actus nullus ullatenus validus est) inducta tali actui, non quidem à jure naturæ, sed à SS. Canonibus, à quibus induci potuisse absolutè quòd ad utrumque forum, ipsi adversarii fentur. Quòd ipsum factum esse, satis colligitur ex eo, quòd iidem SS. Canones alienationi tali derogent omnem valorem (adeoque etiam valorem in foro conscientie) dicendo absolutè irritas & nullius roboris aut momenti; quæ ratio, nescio, an satis diluatur à Pirh. dicente, solennitates illas spectare ad formam substantialem alienationis spectare secundum effectus juris positivi & fori externi; non item secundum jus naturale & fori interni; quia datur ferè pro responsione, quòd est in questione, quæ quaritur num alienatio, non etiam effectum invaliditatis pro foro interno habeat à jure positivo ecclesiastico, quo asserto argumento ipsorum illorum Canonum. De cætero libenter admititur, quòd alienatio illa in validitatem illam pro foro interno non habeat à jure naturæ, sicut neque habet effectum invaliditatis pro foro externo habet à jure naturæ; quia, quantum est de jure naturæ, alienatio talis pro utroque foro est valida. Sed neque ex eo, quòd contrahens cum ecclesia sine solennitatibus non possit pro arbitratu suo stare contractui, vel ab eo resilire, sequitur, contractum non esse nullum, qualis si esset, stare illi non posset. Nam quòd non possit resilire, non est ex valore contractus, sed quia ita statutum in pœnam fraudis, quam præsumitur incurrisse taliter contrahens; ad quam proinde vitandam & consulendam ecclesie, concedatur eidem, ut si ipsa velit stare contractui, absque solennitate factò, alter contrahens nequeat resilire; si verò ea nullatenus stare velit contractui, neque alter ei stare possit, ecclesia tamen volente stare contractui, debet ipsa solenniter approbare contractum, & solennitates omittas supplere; quia cum contractus à principio fuerit nullus, de novo contrahit. Ita Delb. cit. du. 21. f. 1. n. 11. remittens ad Sarmiento p. 1. de reditib. c. 2. Vasq. l. c. Abb. in c. si quis. h. t. & Navar. l. 1. conf. 20. de rescrip. qui etiam, quòd ecclesia nolens stare contractui, ipsa aut ejus Prælatus possit rem malè alienatam repetere; eò quòd, licet non liceat ordinariè proprio facto contravenire, & propriam turpitudinem allegare; excipitur tamen; nisi id fiat ob causam necessariam & animæ salutem, aut nomine ecclesie vel Reipublice. Neque arguitur valor in conscientia talis alienationis ex eo, quòd, ut res malè alienata restituatur ecclesie, requiratur rescissio contractus juxta can. Apostolicos. s. quisquis. 12. q. 2. quæ rescissione opis

non esset, si contractus ipso jure invalidus. Nam præterquam, quòd per hoc æquè oppugnetur invaliditas illius pro foro externo, relessio illa non ad obligationem simileve effectus juris spectat, sed ad factum referenda, ita ut alienatio, quæ de jure nulla est, de facto etiam revocetur. Wiestn. *h. t.* n. 85. cum Gonz. *in c. quoties. de passis. n. 1.* Neque ex hoc probetur sententia opposita, quòd ex tali alienatione facta sine solennitate, si dicatur valida in foro conscientie, nullum creetur Ecclesie præjudicium; eo, quòd maneat nihilominus rescindibilis, & in optione Ecclesie sit, vel agere contra possessorem ad restituendam rem, vel contra alienantem, ut resarciat damnum Ecclesie illatum. Neque enim ideo præcisè dicitur invalida in foro conscientie, quòd, si foret in eo valida crearetur Ecclesie præjudicium, sed quia jura sic voluerunt, ut vel sic etiam remotius ab ea damnum & fraudes arcerentur, non permitiendo illam ullatenus subsistere, exemplo matrimonii clandestini irritati pro foro conscientie.

Quest. 171. An & unde in dubio præsumatur & probetur in alienatione rerum Ecclesie intervenisse solennitates?

R Esp. primò: Tametsi, dum actui non impugnatur alienatio, defectusque solennitatum allegatur ab adversario, pro earum intervenitu, seu omnia legitime peracta esse, proque instrumento, in quo id narratur, præsumi possit; secus, si hic defectus allegetur, ut ex Gail. *l. 2. observ. 71. num. 6.* allegante pro hoc Felin. *in c. sicut. de sent. & re judic. num. 28.* & Craver. *de antiq. temp. dicit Wiestn. h. t. num. 92.* per se tamen loquendo, instrumentum, alienationis prælati sigillo & subscriptione munitum, in quo narratur alienationem factam, præcedente de ea tractatu capitulari & consensu capituli ex legitima causa, etiam specificata, adhibitis quoque cæteris solennitatibus, non facit stabilem præsumptionem, multòque minùs sufficientem probationem, ut pro valore alienationis pronuncietur, nisi aliunde quoque constet, aut probetur, solennitates intervenisse; cum juxta regulam receptam in solennitatibus jure requisitis, quibus partes liberè renunciare nequeunt, non sufficit nudè asserta, & non probata narratio, ita Anchar. *in c. 1. h. t. not. 3.* Franc. *ibidem num. 4.* Mascard. *de prob. l. 1. concl. 75. num. 15.* Laym. *d. de reb. eccl. alien. thes. 26.* quos citat & sequitur Pirh. *h. t. num. 33.* Arg. *c. 1. h. t. in 6.* ubi verbis Episcopi & Capituli asserentium decimas alienatas in Archidiaconum obtinues redditus illius (etsi ea aliàs fuisset causa sufficiens) quia hæc non apparuit, aut probata fuit vera, ut Gl. *ibidem v. tennes.* fides habita non fuit. Ubi verò de tractatu capitulari & consensu capituli constaret, jam propter ejus auctoritatem, præsumi de intervenitu causæ legitimæ alienandi, nisi contrarium probetur, cum Mascard. *l. c. num. 11.* tradunt. Laym. *l. c. & in cit. c. 1. num. 5.* Pirh. *l. c. Wiestn. num. 94.* Quòd si tamen etiam ad dictum instrumentum accederet, quòd nunquam vel diuturno tempore alienatio illa non fuerit impugnata, aut ei contradictum, etiam absque facta mentione de adhibitis solennitatibus, & citra aliam probationem, has adhibitas, & omnia

legitimè acta præsumi posse juxta generalem doctrinam, quòd solennitas extincta ex diuturnitate temporis præsumatur, ex Masc. *cit. n. 15.* docent iidem Pirh. *n. 34.* Wiestn. *n. 95.* ita tamen, ut præter diuturnitatem temporis requiratur ex parte ejus, cui faveret præsumptio, possessio, & ex parte illorum, qui alienationem, si illegitimè facta, revocare & impugnare poterant, & probabiliter impugnassent, scientia & patientia. Arg. *c. pervenit. de empt. & vendit. Felin. in c. de sent. & re judic. n. 33.* Rosenthal. *de feud. c. 4. concl. 32. n. 1.* & 2. Gail. *l. 2. observ. 161.* Laym. *l. c. thes. 27.* Pirh. Wiestner. *LL. cit.* Et nihilominus adhuc talis præsumptio; cum non sit juris & de jure admittit probationem in contrarium, nimirum pro defectu solennitatum, ut AA. iidem cum communi. Porò tempus requisitum ad faciendam dictam præsumptionem adhibitarum solennitatum est 30. vel 40. annorum, ubi mentio de iis facta non est in instrumento, & res alienata est magni præjudicii, ut Arg. *cit. c. pervenit.* & cum Abb. *ibid. num. 7.* & 10. Pirh. & Wiestner. *LL. cit.* cum lapsus ille temporis etiam ad tituli præsumptionem sufficiat. Si verò de solennitatibus facta fuit mentio, & res alienata non est tanti præjudicii, sufficiunt 10. anni, ut iidem. Quamvis Pirh. cum Menoch. *de arb. cas. 433. num. 29.* & Laym. *l. c. thes. 28.* dicat, rectius relinqui arbitrio Judicis, ut is ex conjecturis determinet, quantum temporis necessarium ad inducendam præsumptionem adhibiti consensûs aliarumque solennitatum, quas omnes adhibitas ex lapsu temporis immemorialis, indubitatum, uti etiam eas adhibitas & rite omnia acta, ex instrumento publico cum solennitatibus debitis à Notario publico confecto præsumi & probari, habet communis; cum omnia in eo dispositivè contenta vera præsumantur juxta *c. scripta de fide instrument. & l. cum precibus. C. de probat.*

Quest. 172. An & qualiter alienatio rerum Ecclesie ob omittas solennitates nulla, iisdem ex intervallo supervenientibus ratificetur?

R Esp. ad primùm affirmative cum Host. *in c. cum nos. de his que sunt à Prel. v. ratam.* Abb. *ibid. num. 3.* Redoan. *de reb. eccl. non alien. rub. 30. cas. 6. num. 10.* Sarmient. *de redit. eccl. p. 1. c. 3. num. 1.* cum communiore. Et quidem factam à Prælato sine consensu capituli, aut etiam eo reclamante per præstitum dein seu ex intervallo illius consensum, constat, & dictum est supra *ad rit. preced.* de facta vero sine consensu superioris habetur *in c. quoties. de passis.* ubi, quòd conventiones superioris consensum exigentes solidenter superveniente ejus ratihabitione. Neque his textibus obstant alii; nimirum §. 2. *de Instu. de auth. tutor. & l. obligari. §. 5. ff. eod.* ubi, quòd initus à pupillo contractus sine auctoritate tutoris, & hinc irritus, hujus consensu seu auctoritate dein superveniente non convalescat. Nam in hoc est disparitas, quòd pupillo contrahenti necessarius sit consensus tutoris, ut suppleat defectum judicii, quo laborare præsumitur, & veluti informet consensum pupilli, & personam integret, adedque exigatur consensus tutoris in ipso actu, sive antequam ad alia digressus fiat, Prælato autem

autem alienanti superioris & capituli consensus necessarius sit tanquam solemnitas, quæ etiam ex intervallo superveniens à jure perinde habetur, ac si à principio in actu alienationis intervenisset; ac sic vim habet confirmandi & ratificandi Wiestn. h. t. num. 89. citatis Gail. l. 1. observ. 47. num. 5. Gonz. in cit. c. quoties. num. 13. quemadmodum alienationem rei immobilis factam à minore sine decreto Judicis, alienationem feudi sine consensu domini directi ratificari superveniente ex intervallo decreto Judicis, consensu domini, docent Barol. & Bald citari ab eodem Wiestn.

2. Resp. ad secundum, probabilis videri supervenientem solemnitatem omisam per fictionem juris non retrahit ad tempus factæ alienationis, ita ut ea sic se habeat, ac si nunquam solemnitas desiderata fuisset, sed ea ab initio valida existisset, ut Wiestn. l. c. num. 90. defendit, sed eam ratam & validam esse & haberi non nisi à tempore supervenientis solemnitatis. V. g. quod eam ratam habuit superior aut capitulum ut cum Abb. in c. cum nos. num. 5. & in c. irrita. de his que sunt à Prælat. Delb. c. 17. du. 9. in resolut. diff. scilicet. num. 12. citans insuper Molin. cit. d. 468. Quod autem interim, quo superveniant solemnitates, testire nequeat sic sine solemnitate contrahens cum Ecclesia, inde est, quod talis contractus claudicat in favorem Ecclesie, & hinc illi stare teneatur, etsi Ecclesia ei stare non teneatur, ut probabiliter docent aliqui apud Delb. du. 21. f. 1. num. 5.

Quest. 173. In quibus casibus non requirantur solemnitates ad alienationem rerum Ecclesie etiam immobilium & mobilium pretiosarum, etiam in locis, in quibus recepta Extrav. ambitiosa.

Resp. Præter plura hac de re dicta supra, ubi, quæ res alienari possint sine solemnitatibus juris, item dicta à me in for. benef. p. 3. q. 199. quæ vide. Casus hi, in quibus in locis, ubi dicta Extrav. Pauli II. quo ad omnia simpliciter recepta est, licet & sine metro censurarum aliarumque pœnarum sine solemnitatibus juris, & in specie etiam sine consensu Papæ requisito, non solum oppignorari, sed & simpliciter alienari (etiam non obstante iuramento de non alienando, ut Delb. c. 17. du. 23. num. 1.) possunt, sunt potissimum sequentes, respicientes ferè consensum Pontificis. Primus, dum necessitas non patitur moram adeundi Pontificem. V. g. si interea, quo hic adiretur, elaboretur occasio alienandi, & sic occasio utilitatis Ecclesie, vel redemptionis captivorum &c. ita cum communi. Quarant. v. alienatio. ecc. n. 42. limit. 7. Filiuc. Tom. 3. tr. 4. c. 5. n. 11. Less. de Just. l. 2. c. 24. du. 11. n. 64. Peyerin. in formular. lit. a. c. 11. num. 3. Delb. l. c. dicens, in eo casu id etiam posse regulares; inconsulto Episcopo; cum illi quod ad hoc subiecti non sint; quia lex non ligat, quando de facto servari nequit, & quæ in favorem concessa, in odium retorqueri non debeant. c. qua gratiam. de reg. jur. in 6. Secundus dum fit consumptio seu transmutatio unius rei ecclesiasticæ in aliam, siue domini alicujus directi vel utilis alienatione. V. g. dum ex vetusto calice non necessario fit crux, ex sylva minùs utili vinca fructifera, si incidantur ar-

bore ad reparationem Ecclesie, præsertim, dum aliunde non supererit pecunia, & urget necessitas; cum talis permutatio non tantum non sit alienatio; quia nullum dominium transfertur, sed etiam hac ratione res Ecclesie agatur utiliter, Abb. in c. nulli h. t. Quar. l. c. Nav. l. 3. conf. 6. Peregrin. in compend. privileg. v. alienatio. du. 2. & 3. Rodriq. 99. regular. Tom. 1. q. 27. a. 3. &c. quos citat & sequitur Delb. l. c. num. 11. Bonac. de alienat. p. 2. num. 8. &c. Secus est, dum res Ecclesie venduntur, & pretium convertitur in fabricam vel aliam usum necessarium Ecclesie; quia hæc est vera alienatio, ad quem non sufficit necessitas Ecclesie, sed præter hanc requiritur inter cæteras solemnitates Papæ consensus, Quar. l. c. Delb. num. 12. Tertius, si fiat alienatio seu permutatio ab una Ecclesia in aliam (præsertim, ut ait Delb. l. c. num. 13. loquendo de Ecclesiis eidem Prælati. V. g. Provinciali vel Generali regulatum subiectis) ut probabiliter tenent Barbol. de off. & potest. Episc. p. 3. alleg. 95. à num. 55. Trivisan. p. 2. decis. 56. Ricc. in pr. p. 1. resol. 35. in fine. Castrop. tr. 12. d. unic. p. 15. f. 3. n. 7. Engels. h. t. num. 16. apud Reiffent. h. t. num. 49. qui tamen ipse tenet & probat oppositum, nimirum etiam in tali permutatione & alienatione requiri solemnitates tanquam conformius juri, & in praxi merito, tenendum. idem tenet Delb. du. 13. quos secutus sum supra, ubi, an & qualiter per permutationem fiat alienatio. Quartus, si fiat donatio inter regulares ejusdem monasterii; eò quod talis non sit propriè donatio, qualis sine solemnitatibus fieri à regularibus prohibetur in Extrav. ambitiosa. & decreto S. Cong. cum per eam non transferatur dominium rei donatæ in alium, sed illud maneat sicut priùs penes monasterium. Naldus. v. alienatio. Delb. cit. du. 23. n. 13. qui etiam n. 14. addit, satis probabiliter idem dici de donatione facta à regulari unius monasterii regulari alterius monasterii aut provincie, ejusdem tamen ordinis, pro quo citat Ricciam. decis. 38. & 74. & Tambur. de jur. Abb. difficult. 13. q. 2. n. 19. & dicit id notandum pro donationibus rerum pretiosarum, quas regulares unius monasterii facere solent alii monasterio cum licentia solius Prælati. Contrarium tamen quod ad hunc casum sentientibus. Bonac. tr. de alien. rer. eccl. d. 1. q. unic. p. 2. n. 14. & 17. & Bordon. resol. 27. n. 1. & admittentibus solum, si res donata non excedat valorem 25. aureorum, de quo supra. Quintus casus secundum aliquos, quos sequi Barbosam cit. alleg. 95. n. 62. ex c. consensus. h. t. refert Delb. l. c. n. 16. si donatio fiat in remunerationem beneficiorum Ecclesie collatorum. Verùm licet inter causas legitimas referri possit talis donatio; merito tamen de eo, utrum fieri possit sine solemnitatibus, si excedat 25. scuta dubitari potest. Sextus, dum quædam religiones à Sede Apostolica habent speciale privilegium alienandi bona etiam stabilia pro necessitate & utilitate monasteriorum sine licentia Sedis Apostolicæ vel ordinariarum loci, modò tamen in istiusmodi alienatione intervenerit consensus duarum partium ex tribus partibus fratrum, & authoritas Prioris Generalis, uti concessum à Gregorio XIII. constit. 34. ex incumbenti. Fratribus & monialibus ordinis de Monte Carmelo, quanquam istiusmodi privilegia ob eorum abutum postmodum fuisse revocata, vel saltem in tantum restricta, ut nullis regularibus intra fines Europæ existentibus liceat dictas alienationes facere absque S. Cong. Concilii expressa licentia in scriptis

pris & gratis concedenda, ex Barbof. *Juris Eccl.* l. 3. c. 30. n. 15. testetur Reiffenst. *h. t.* n. 48. Ceteri verò casus spectant necessitatem alienationis, ut si res relicta vel comparata, ut alienetur. V. g. pecunia pro emendis bonis immobilibus, Delb. n. 16. Si relicta cum obligatione ea permutandi. Si relicta per modum fideicommissi, ut alteri post certum tempus, vel etiam certa conditione posita sit restituendum, utpote quod elapso tempore, vel posita conditione non est amplius Ecclesie Delb. l. c. à n. 19. Si est indivisum in manu secularis, qui vult rem illam vendere. Delb. n. 22. citans Bordon. *resol.* 27. à n. 3. Si empti cum pacto de retrovendendo; cum retrovenditio non sit rigorose venditio, sed & contractus à priori distinctus, sed rescissio prioris contractus, ut Bordon. l. c. & Redoan. l. c. q. 66. n. 9. quamvis etiam probabiliter, si non probabilius, ut Delb. num. 24. contrarium, & quòd retrovenditio sit propriissime alienatio, & hinc etiam pro retrovenditione exigatur Ludemium, sentiant Menoch. *Tom. 1. conf.* 13. n. 6. Ricc. *decis.* 52. Si sit difficilis recuperationis, vel incerta, & intercedat pactum, quòd laicus emptor eam suis expensis & periculo recuperet. Delb. n. 24. citans Nald. *v. alienatio.* n. 9. & Gavant. *in man. Episcoporum. v. alienatio.* n. 42. De cetero inter casus, in quibus opus non est solennitatibus, numerandum non esse illum, quando constat manifestè alienationem fieri in utilitatem Ecclesie, contra Mullerum dictum est supra. q. ante hanc penult. resp. 4.

Quaest. 174. Quenam sint in specie solennitates juris ad licitam validamque rerum Ecclesie alienationem requisita?

R Esp. sunt sequentes: Prima est, ut precedat tractatus capitularis, seu communis deliberatio Praelati cum Capitulo seu conventu collegialiter congregato, qua auditis & discussis hinc inde rationibus & conditionibus examinetur, num subsistat necessitas vel utilitas, seu justa causa alienandi hanc vel illam rem immobilem, vel mobilem pretiosam, quæque præ reliquis sit alienanda. c. *sine exceptione.* 12. q. 2. *clm.* 6. *h. t. c. 1. § 2. h. t. in 6. c. una. de his que sunt à Pral.* Gl. *v. tractatu.* Abb. *ibidem num.* 6. Molin. *de just. tr.* 2. d. 468. num. 5. Huic tamen tractatum non requiri in alienationibus temporalibus seu ad tempus, vel ad vitam hominis factis, sed tantum consensum capituli postea subsequentem sufficere, cum Gl. *in c. 1. h. t. in 6. v. perpetuus.* & Franco *ibidem num.* 3. 15. & 16. ait Pirh. *h. t. num.* 17. Per se autem loquendo, sufficit esse unicum; cum jura de eo faciant mentionem tantum in singulari. Sylv. *v. alienatio.* n. 10. Molin. *cit. d.* 468. Vasq. *l. c. du.* 12. n. 41. Less. *l. c. c. 24. du.* 11. n. 63. & alii, quos citat & sequitur Delb. *c. 17. du.* 9. *in resol. difficult.* n. 2. Porro in dubio non præsumitur, tractatum illum antecessisse, sed id probari debet, vel de eo constare. Abb. *in c. ea. de his que sunt à Pral. num. ult.* Pirh. *h. t. num.* 18. Necessarium tamen non est, spectato jure communi, ut de præcedente tractatu fiat speciale instrumentum, sed sufficit in eodem instrumento alienationis de eo fieri mentionem. Pirh. *l. c. citato Suar. Tom. 4. de relig. tr.* 8. l. 2. c. 27. num. 8.

contra Rebuff. Quòd si nec de eo mentio fiat, non sufficit in instrumento narrari esse factam alienationem ob necessitatem vel utilitatem Ecclesie. Laym. *d. de reb. eccl. non alien. thes.* 14. Pirh. *l. c. citatis alis.* Secunda est consensus capituli, scilicet Canonicorum, si res alienanda est Ecclesie Cathedralis vel collegiæ, religiosorum, si est conventus; clericorum beneficiatorum, si est Ecclesie Parochialis plures beneficiatos habentis, hic consensus qualiter præstari debeat, cæteraque ad eum spectantia satis explicata ad *tit. de his que sunt à Pral.* Tertia est subscriptio, de qua æque actum ibi. Quarta est consensus superioris, cujus nomine venit hic, qui ex munere publico præest Ecclesie, cujus res alienanda. Abb. *in c. nulli h. t. num.* 6. Delb. *l. c. num.* 14. Pirh. *h. t. num.* 32. *in fine.* Quinta solennitas, ut constat ex Extrav. *ambitiose.* consistit in consensu Apostolico requisito & obtento. circa quas duas solennitates posteriores quia plura examinanda veniunt, de his erunt quæst. seq. Porro posse his solennitatibus juris de consuetudine addi alias, si cederent in utilitatem Ecclesie; non, verò posse per consuetudinem aliquam demi ex expressis. c. *sine exceptione.* sed esse talem consuetudinem invalidam, cum Jo. Aud. & aliis, ait Fagn. *in c. nulli. h. t. n.* 10.

Quaest. 175. Superior hic quotuplex, & quotupliciter illius consensus in alienationem necessarius ab eo præstetur?

R Esp. Superior hic alius est, per quem ei, qui immediatè præest Ecclesie alicui particulari, confertur potestas alienandi, quâ aliàs caret; eò quòd ejus potestas restricta sit ad actus non tendentes ad rerum distractiones. Qualis in Societate JESU est Præpositus Generalis, à quo superiores locales. V. g. Rectores accipiunt potestatem alienandi quâ aliàs caret, ut patet ex *Constit. Gregorii XIII. quæ incipit: Apostolica Sedes. edua 18. Dec. 1576.* & talis superioris consensus, utpote in quo fundatur ipsa contrahendi & agendi potentia, absoluit & jure natura necessarius est, utpote ex ejus, & consequenter potentie defectu provenit nullitas alienationis maxima & insanabilis. Vantius *de nullit. ex defectu juris d. num.* 6. Wiestn. *h. t. num.* 69. Alius est superior, qui est potestatem alienandi non conferat administratori seu Praelato inferiori, utpote de se habenti potentiam alienandi; est tamen & hujus consensus necessarius, non quidem jure nature, sed positivo tanquam rationem habens merè solennitatis præscriptæ, seu etiam conditionis, sine qua non, ut potentia hæc in actum validum exeat, alienator res Ecclesie suæ. Talis respectu ecclesiarum & monasteriorum non exemptorum est Episcopus in propria diaccesi, vel alius Praelatus jurisdictionem quasi episcopalem habens in territorium & populum pleno jure sibi subiectum. item Sede episcopali vacante, capitulum, cum alienationi præstare auctoritatem, non sit actus ordinis, sed jurisdictionis episcopalis, quæ residet Sede vacante penes Capitulum juxta c. *his que. § c. cum olim. de major. & obed. Pavin. de off. & potest. Capit. Sed. Vac. p. 1. q. 10. n. 12.* item Vicarius Capituli Sedis Vacantis ex hujus commissione generali; non

non vero officialis seu Vicarius Episcopi sine huius speciali commissione. Unde notandum, superiorem duplici modo posse præstare auctoritatem suam vel consensum alienationi. Primò tanquam qui ipse alienet, seu sit principalis Author alienationis. V. g. Episcopus alienans bona ad mentem suam spectantia cum consensu Capituli Cathedralis. Vel alienans bona ecclesiæ inferioris sibi subiectæ vacantis, constituto ei defensore, cum consensu Capituli vel conventus ejusdem ecclesiæ. Secundo modo, ut ipse non alienet, sed Capitulum aut Prælatus seu Rector, vel parochus ecclesiæ inferioris; ipse verò superior, qui ecclesiam ex officio publico seu tanquam administrator publicus & universalis omnium ecclesiarum (qualis est Episcopus similisve Prælatus respectu omnium ecclesiarum seu diocesis) tantum consensum suum (qui in eo casu dicitur auctoritas juxta Gloss. in c. 1. h. t. in 6. v. tractatus. ubi ait: *consensus est etiam minorum, sed auctoritas tantum majorum seu superiorum*) prætet. Quam auctoritatem superioris expressè, imò in scriptis dandam, si non quò ad substantiam, saltem ad probationem requiri, cum Laym. thes. 30. ait Pirh. h. t. num. 44. Porrò inter utrumque modum præstandi consensum hæ sunt differentia. Quòd ubi Prælatus seu rector ipsemet alienat tanquam principalis author alienationis, ejus consensus necessàriò intervenire debeat in ipso contractu, utpote pertinens ad illius substantiam; cum utriusque contrahentis consensus sit de essentia contractus. Si verò ipse non alienet, seu non est author principalis alienationis, ejus consensus seu auctoritas, ex post supervenire possit, non secus ac consensus Capituli. Pirh. loc. cit. citans Franc. in c. 1. h. t. in 6. num. 12. Item ubi alienatio faciendâ ab ipso Prælato, & ipse non consentit, alienatio facta v. g. à Capitulo, indubitanter sit irrita omni jure, etiam naturali ob defectum potestatis effectricis seu constituentis contractum, dum nimirum sic deficit voluntas partis unius seu alterius ad contrahendum necessaria. Si verò Prælatus habens potestatem administrandi res ecclesiæ alienet, non petito vel non impetrato consensu superioris, secundum probabilem, de qua supra, si alioqui non cedat in damnnum ecclesiæ, valida erit, usque dum per sententiam rescindatur alienatio.

Quæst. 176. An & cuius superioris consensus præcedere debeat actum alienationis?

R Esp. Consensum seu auctoritatem superioris tribuentis inferiori potestatem alienandi absque eo, quòd ipse alienet, necessàriò præcedere debere extra dubium est; cum absque eo non deur potentia alienandi. Consensum verò illius, qui ipse alienat, non tam præcedere, quàm intervenire debere in ipso actu, constat ex jam dictis; quia non habet se per modum mere solennitatis requisita, uti se habet consensus Capituli, sed spectat ad formam, ita ut ne quidem per modum rati habitationis subsequi possit. Consensus denique superioris, neque concedentis potestatem alienandi, neque per se alienantis (qualis videtur consensus Pontificis) quamvis, ut alienatio valeat, præcedere eam debeat, videtur tamen etiam supervenire posse eidem per modum rati-

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III.

habitationis. An verò valeat alienatio facta sub hac forma: *salvo assensu Sedis Apostolicæ*: quia refertur ad tempus habile, in quo nimirum obtentus fuerit assensus Sedis Apostolicæ, dubitatur. Respondet Delb. c. 17. du. 1. num. 45. & seq. Quòd factum tempore inhabili, sed relatum in tempus habile validum sit pro tempore habili, si jure illud non irritetur, qualiter in præsentem casu irritetur alienatio facta sine consensu Apostolico. Quòd verum est; si habeat se hic assensus ut forma alienationis, pro ut alitit Delb. De cetero alienationes factas sine consensu Apostolico, etiam cum clausula: *reservato Sedis Apostolicæ consensu*: irritas esse, si ante obtentam confirmationem possessio rei ecclesiasticæ tradita fuerit, absolute docet Barbol. de parochis. c. 23. num. 41. vide me in foro benef. p. 1. quæst. 46. num. 3. Secus tamen videtur, si haberet se ut mera solennitas. Rationem verò & modum, quo potest contractus alienationis celebrari sub dicta forma: *Salvo Sedis Apostolicæ assensu*: tradi à Quarant. v. alienatio. n. 10. ait Delb. num. 47.

Quæst. 177. An & cuius superioris consensus sit necessarius Episcopo alienanti?

R Esp. Episcopo alienaturo bona suæ aut etiam capitularis mentæ, ubi usu recepta *Extrav. ambitiosa*. prohibita est Episcopo alienatio, etiam cum causa & aliis solennitatibus sine beneplacito Apostolico Fagn. in c. nisi essent. de præb. num. 56. cum communi. Item vi juramenti, quòd Episcopi aliique Prælati, qui à Papa confirmantur, præstare debent in consecratione sua de non alienando bona ecclesiastica quovis modo, etiam cum consensu Capituli, inconsulto Papa. Pirh. h. t. num. 57. de quo tamen juramento plura infra. Præscindendo tamen à tali juramento, & ubi usu recepta non est dicta *Extrav.* Episcopo, neque consensu Archiepiscopi, neque Papæ opus est; cum de hoc nihil in jure expressum. Sed solum ad alienationem ab Episcopo faciendam exigitur consensus Capitularis vel clericorum & eorum subscriptio, ut patet ex c. sine exceptione 12. quæst. 2. & c. 1. de his quas sunt à Præl. & ibidem. Innoc. & Host. His non obstante *Can. hujusmodi*. §. quòd si. 10. quæst. 2. Requirente ad talem alienationem comprobationem & subscriptionem duorum vel trium comprovincialium aut vicinorum Episcoporum. utpote qui *Can.* contraria consuetudine seu non usu hominum memoriam excedente abolitus est teste Redoan. apud Wiertner. num. 76.

Quæst. 178. An & cuius superioris consensus ad alienationem faciendam ab Ecclesia, monasterio aut Prælato exempto necessarius?

R Esp. primò: Ad alienationem faciendam, dum ecclesiæ vel monasterium habet quidem suum immediatum Prælatum. V. g. Abbatem vel Præpositum, unà tamen cum illo exemptum est à jurisdictione Ordinarii, seu subiectum immediatè Papæ, si alium sui Ordinis superiorem generalem non habet, alienatio bonorum immobilium aut mobilium pretiosorum sit quidem per illos

N

illos

illos Prælatos cum consensu Capituli aut conventus; hic tamen consensus non sufficit, sed insuper necessariò ad illam alienationem ab iis requirendus consensus seu autoritas Papæ; quippe qui talium Prælatorum exemptorum est immediatus superior, à quo confirmationem accipiunt. *Clem. 1. h. t. junctâ Gloss. v. proprii. Abb. ibid. num. 9. Franc. in c. 1. h. t. in 6. num. 23. Suar. de relig. Tom. 4. l. 2. c. 27. num. 15. Pirh. h. t. num. 56. Wiestner. num. 77.* Idem dicendum, si ecclesia exempta non haberet collegium clericorum, sed solum Rectorem suum, pariter exemptum, quod solius Sedis Apostolicæ egeat consensu.

2. Respond. secundò: Quòd si talis ecclesia vel monasterium exemptum cum suo Prælato subicerentur alicui superiori Ordinis. V. g. Abbati vel Præposito Generali, hujus consensus sufficit inconsulto Pontifice, utpote à quo illis vi privilegii exemptionis, aut confirmationis Ordinis semel profemper concessa potestas præbendi talem consensum. Cum enim istiusmodi superiores generales respectu suorum regularium sint loco Episcopi, & in eos exerceant jurisdictionem quasi episcopalem, consensus Episcopi seu Ordinarii iis non est necessarius. Turrecrem. in caus. 12. quest. 2. *Franc. loc. cit. Suar. loc. cit. num. 13. Pirh. l. c. Tambur. de jur. Abb. Tom. 1. d. 6. quest. 5. num. 2. Wiestner. h. t. num. 78.* Quò ad istiusmodi tamen regulares spectanda sunt cujusque Ordinis statuta, privilegia, consuetudines, num consensus generalis intervenire debeat, vel sufficiat consensus provincialis, ut monet Suar. *Pirh. LL. cit. Sc.* De Societate Jesu illud constat ex citata paulo supra Const. Gregor. XIII. quod illius solius concedentis immediatè rectoribus localibus potestatem alienandi in eorum nominatione (requirendus tamen deinceps, quoties necessitas seu utilitas alienandi occurrit ad exercendam dictam potestatem) consensus sufficiat etiam inconsulto Pontifice. *Molin. de just. tr. 2. d. 465. num. 13. Pirh. loc. cit.* Nihilominus hodie dum Generalibus ordinum & Congregationibus seu Capitulis eorum Generalibus ex decreto S. Congregat. Interp. Concilii Trid. jussu Urbani VIII. edito. 7. Sept. 1624. Adempta facultas bona immobilia & mobilia pretiosa modo, quocumque transfertur dominium eorum, exceptis casibus in jure permisis, alienandi sine expressâ ejusdem S. Congregationis licentia in scriptis & gratis concessa sub pœna privationis officiorum omnium & perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non privationis vocis activæ & passivæ ipso facto incurrenda. *Pirh. num. 57. Wiestner. num. 8. remittentes ad Tanner. Tom. 3. d. 4. de just. quest. 7. du. 7. num. 193. vide Compend. privileg. Societatis v. alienatio. ubi §. 4. postquam dictum, ad valorem contractus præter consensum Præpositi Generalis opus non esse confirmatione & approbatione Sedis Apostolicæ pro conclusionem privilegiorum circa alienationem additur in sin. §. 5. habeatur etiam ratio decretorum Apostolicorum Urbani VIII. dat. 7. Septembr. 1624. De cætero Abbates & Præpositi istiusmodi generales, dum per seipso alienant res proprii monasterii seu Collegii, necesse habent requirere consensum Sedis Apostolicæ, cum Redoan, Tamb. & communi, ut ait, tenet Wiestner. num. 79.*

Quest. 179. An & cujus Superioris consensus requiratur ad alienationem faciendam ab Ecclesia, Monasterio, Prælato non exempto?

1. Respond. primò: Præter consensum conventus, si ecclesia talis subjecta sit Episcopo, alterive jurisdictionem quasi episcopalem habenti in territorio, requiritur consensus Episcopi, alteriusve talis Prælati, aut etiam Sede episcopali vacante, Capituli Cathedralis, ejusque Vicarii juxta dicta *q. ante. hanc. 4.* Intelligendum hoc ipsum etiam in specie de Prælato non exempto regulari juxta *c. Abbatibus 12. quest. 2.* ubi etiam requiritur subscriptio Episcopi. Cujus verò Episcopi, an illius, in cujus diœcesi sita est ecclesia vel monasterium, de cujus rebus alienandis agitur: an verò illius, in cujus diœcesi res alienandæ constituta, inter AA. controversum est. Nam primò sentit Bald. in *L. si prædium. C. de præd. minor. utriusque Episcopi auctoritatem requiri.* Secundò Bartol. in *L. cit. C. L. magis puto. §. 12. ff. de reb. illor. qui sub tutor sunt* (quarum legum prior ad alienationem rei immobilis minoris exigit decretum Judicis loci, in quo ea sita. Altera decretum Judicis domicilii minoris) putat alterutrum Episcopi consensum sufficere, uti etiam sentiunt Gomez. *To. 2. var. c. 14. num. 17. Molin. tr. 2. d. 224. num. 29. Brunnem. in L. si prædium. num. 3.* Tertiò determinatè consensus Episcopi loci, in quo res sita exigit Gloss. in *Can. in venditionibus. 17. quest. 4. v. eod.* Quartò auctoritatem Episcopi, cujus jurisdictioni subest ecclesia vel monasterium, consensum necessarium esse & sufficere, probabilius defendunt cum Archidiacon. in *c. in venditionibus. num. 3. Innoc. & Anchar. in c. pastoralis. Redoan. de reb. eccles. non alien. rub. 30. cas. 1. num. 38. Pirh. h. t. num. 47. Wiestner. num. 74. Muller. in Struv. exercit. 3. ad l. 1. ff. tit. 8. lib. 71. citans Tusch. lit. A. concl. 271. num. 67. C. concl. 276. num. 8. Federic. de Senis conf. 151.* Ad hunc enim Episcopum tanquam proximum superiorem, sicut de jure spectat ordinatio, confirmatio & benedictio Prælati, cujus res alienanda, ita etiam præstatio consensus in alienationem. Wiestner. *loc. cit.* citans Tambur. *loc. cit. To. 3. d. 6. quest. 2. num. 2.* Item ad illum, cui ex officio incumbit cura, ne ecclesia vel monasterium rerum alienatione dispendium & damnnum patiantur, qualis est Episcopus, sub cujus jurisdictione non res alienandæ, sed ecclesia vel monasterium sita sunt. Latum autem est. *Inter decretum Judicis requisitum ad alienationem minoris* (à cujus paritate arguunt Bartol. & Bald.) & consensum Episcopi requisitum ad alienationem Prælati ecclesiastici. Illud enim cognitionem judicalem, quæ competit ratione rei in territorio sitæ, requirit: iste verò ratione ecclesiæ & Prælati alienantis, ut hujus potestas relaxetur, & illius indemnitati prospiciatur, requiritur, quod fieri debet per Episcopum diœcesis, in qua domicilium habet Prælati, & sita ecclesia. Poterit sicut ad alienationem bonorum talis ecclesiæ inferioris, ita etiam ad transactionem super juribus illius requiritur consensus Episcopi, cui illa subjecta. *Arg. c. 2. de transactionibus.* ubi ille consensus requi-

requiritur, ut firma sit composito inter personam ecclesiasticam & laicam super decimis. Laym. in cit. c. 2. num. 1. Pirh. h. t. num. 45. in fine.

2. Resp. secundo: Quamvis, quantum est de rigore juris vi Extrav. *ambitiosa*, præter consensum Episcopi ad alienationem factam à Prælato inferioris ecclesie non exemptæ requiratur consensus Sedis Apostolicæ; de consuetudine tamen, præsertim in Germania & locis ab Urbe remotis, unde difficilis ad Papam accessus, in usu non esse dictam Extravag. saltem quò ad hoc, ut etiam inferiores Prælati Episcopo subiecti teneantur in alienationibus rerum immobilium consensum Papæ requirere, ita ut non sufficiat consensus Episcopi, testantur Zypæ. in *analys. jur. Pontif. tit. 1. c. 2.* Engels. h. t. num. 15. Reifensuel. num. 32. Uti & eandem non esse usu receptam in pluribus locis quò ad reliquum etiam rigorem & quò ad pœnas & censuras suspensionis ac privationis testantur Covar. l. 2. var. resol. c. 16. num. 6. Navar. in man. c. 27. num. 149. & l. 3. cons. 10. h. t. Leif. l. 2. c. 24. & 64. Pirh. h. t. num. 56. & alii apud Quarant. in *summar. Bullar. v. alienatio*, num. 48. de quo tamen enucleatius infra.

3. Respond. tertio: Si Episcopus bona ecclesie secularis Cathedrali inferioris, suæ jurisdictioni subiectæ, non habentis Collegium Clericorum alienet, ipse; seu ita, ut ipse sit alienationis author, eget consensu sui Capituli Cathedralis. Si enim eo eget ad uniendam ecclesiam talem, ut statuitur *Clem. 2. h. t.* Pari ratione egebit illo ad faciendas alias alienationes bonorum talis ecclesie, & ita tenent Gloss. in c. 1. h. t. in 6. v. *tenues*, Franc. *ibidem*, num. 24. Abb. in c. 1. de his que sunt à Prælato, num. 5. Molin. de *just. tr. 2. d. 468. concl. 5. num. 14.* Laym. *loc. cit. thes. 33.* quos citat & sequitur Pirh. h. t. num. 45. Ille verò consensus Capituli Cathedralis necessarius non est, dum ecclesia inferior habet Collegium aut conventum proprium, & Episcopus ipse non alienat bona illius, sed Rector seu Prælatus illius ecclesie; sufficit enim tunc à tali Rectore fieri alienationem cum consensu Prælati superioris seu Episcopi & Capituli seu conventus proprii. AA. iidem hanc hujus disparitatis rationem communiter assignantes, quòd in priori casu, dum nimirum Episcopus ipse alienat bona ecclesie, quæ conventum proprium non habet, merito exigatur consensus Capituli Cathedralis, ne aliàs fortè Episcopo faciliore ad alienandum, talia bona exponantur periculo dissipationis quæ ratio in secundo casu deficit; cum neque Episcopus per seipsum alienet, neque etiam Rector, illius ecclesie deficiat conventus proprius, cujus consensu eget. Quamvis etiam in hoc secundo casu Episcopus similisve Prælatus purum consensum præstans alienationi, quæ fit à Prælato inferiore, spectato jure communi debeat adhibere, saltem Consilium Capituli sui Cathedralis, non secus, ac in aliis magni momenti negotiis. ut Abb. Pirh. *LL. cit.* Laym. *loc. cit. thes. 32.* Si verò inferior ecclesia illa. V. g. Parochialis, conventum non habeat, solus Rector illius cum autoritate Episcopi alienare poterit. AA. citati. cum juxta Abb. in c. ult. de locato. n. 14. & alios hæc sit regula: quòd Rector Ecclesie non Collegiate tantam habeat potestatem in alienan-

R. P. Leurr. *Jur. Can. Lib. III.*

do (cum autoritate Prælati sui superioris) quantum Prælatus Ecclesie Collegiate cum suo Capitulo.

4. Respond. quarto: ad alienationem bonorum ecclesie inferioris non exemptæ, subiectæ alicui Prælato. V. g. Abbati pariter non exempto, hujus quidem Prælati consensus requiritur, non tamen sufficit, sed insuper necessarius consensus Episcopi, cui subiecta talis ecclesia. V. g. Prioratus. Franc. in c. 1. h. t. in 6. num. 23. Pirh. h. t. num. 48. testans de communi. Siquidem autoritatem præstare alienationibus rerum ecclesiasticarum est actus reservatus Episcopis seu jurisdictionis episcopalis. c. *Abbatibus*, 12. *quest. 2. c. venditionibus*, 17. *quest. 4.* Nisi tamen tales Prælati inferiores habeant dictas ecclesias sibi subiectas, exerceantque in eis jurisdictionem quasi Episcopalem; tunc enim, etsi non sint exempti, possunt præstare consensum in alienatione bonorum cujuscumque talis ecclesie sibi subiectæ cum consensu Rectoris illius, etiam citra consensum Episcopi cui subiecti; cum in illis ecclesiis tales Prælati vices Episcoporum gerant. Gloss. in *Clem. 1. h. t. v. proprii*. Abb. *ibid.* num. 7. Franc. Pirh. *LL. cit.* Qui tamen Prælati tunc etiam sine consensu sui Capituli autoritatem præstare nequeunt alienationi bonorum talis ecclesie inferioris seu Prioratus, dum is regitur à Priore aliquo absque conventu proprio, & bona illa incorporata sunt ecclesie seu monasterio superiori, quod unà cum dicto Prioratu subiectum isti Prælato superiori; cum is bona monasterii sui alienare nequeat sine consensu sui conventus. Suar. de *relig. Tom. 4. l. 2. c. 27. num. 15.* Laym. *loc. cit. thes. 33.* Pirh. h. t. num. 50. juxta *cit. Clem. 1. h. t.* quæ constitutio, ut Gloss. *ibid. v. religiosus*. Saltem quò ad pœnam, non concernit seculares. Etsi autem in hoc casu, dum Prælatus aut Prior alienans non habet conventum, vi *cit. Clem.* non requiritur insuper consensus Episcopi; illum tamen adhuc necessarium vi aliorum jurium, cum Gloss. in c. *significasti. de foro comp. v. clerici tamen.* & Laym. in c. *penult. de elect. num. 7.* tradit Pirh. h. t. c. 52. quem vide.

Quest. 180. An ad alienationem Rerum Ecclesie requirendus & necessarius consensus Patroni eiusdem?

Resp. Tamest, quandoque exigere videatur ratio honestatis, quin & incumbens quædam Patrono obligatio attendendi & curandi, ne ecclesia dilapidatione rerum & bonorum suorum damnum patiat, ut ne eo (præcipue dum fundator aut dotator est) inconsulto ad alienationem procedatur; nullatenus tamen de jure ejus in eam consensus requirendus. Quin & ea, dum justa est causa alienandi, servanturque solennitates juris (inter quas non est ista requisitio consensus patroni) fieri potest, eo non tantum inconsulto, sed etiam invito; cum patronus quæ talis, præsertim laicus, nullatenus bonorum illorum ecclesie, etiam à se semel ei collatorum habeat administrationem juxta c. *noverim*, 10. *quest. 1. c. de rebus*, 12. *quest. 2. c. in canonibus*, 16. *quest. 1.* Trident. *Sess. 24. c. 3. de reform.* Abb. in c. *cum accessissent. de constitut.* num. 5. Felin. *ibid.* num. 20. Anchar.

char. *confl.* 72. (qui tamen consensum Patroni ecclesiastici necessarium censet, negantibus id ipsum aliis) Lambertin. *de jure patron.* l. 3. *quæst.* 2. a. 7. num. 2. Laym. *loc. cit. thes.* 51. & 58. Pirh. *h. t. num.* 61. Nisi forte bona illa non absolute, sed in feudum fuissent donata ecclesie à Patrono seculari. Tunc enim sine ejus tanquam domini directi consensu alienari non poterunt; dum non minus ecclesia quam laicus quo ad bona & jura feudalia subjiatur, domino directo, etiam laico juxta *c. transmissa* & *c. verum. de foro comp.* Laym. Pirh. *LL. cit.* cum communi. Vel nisi fundator aut donator bona illa donasset cum ea conditione acceptata, ut non alienentur, sine suo consensu; tunc enim sine ejus consensu alienari non possunt; cum dicta conditio; utpote non repugnans SS. Canonibus servari debeat. *c. cum dilecti. de donat. c. verum. de condit. apposit.* Lambert. *loc. cit. n. 1.* Rosenthal. *de feudis. c. 4. concl.* 19 num. 14. Laym. Pirh. *LL. cit.* Wiestner. *h. t. num.* 84. Contrarium, nimirum non obstante tali conditione acceptata, posse adhuc ex justis à jure permissis causis & servatis debitis solemnitatibus alienari illa bona; eò quòd dicta conditio veluti turpis, & repugnans utilitati ecclesie pro non adjecta habenda, tanquam probabilius tenente Azor. l. 9. c. 2. *quæst.* 9. apud Pirh. *h. t. n. 62.* qui etiam ipse addit idem dicendum, si ecclesie donata sint bona, eà adjecta pena, ut, si alienentur, amittantur; eò quòd ista conditio sic solum intelligenda: si alienentur extra legitimas causas, & sine præscripta forma juris. Quòd si etiam ea super adjecta conditio; ut nisi servetur dicta conditio, revocari possit donatio, rem alienatam ipso facto cadere in commissum, ita ut fundator ejusve hæredes propria autoritate rerum illarum possessionem ingredi possint, quamvis decentius sit, ut illam occupent autoritate Judicis. Si autem id expressum non sit, non posse revocari donationem, sed agendum ad servandam conditionem docet. Laym. *thes.* 51.

Quæst. 181. An & qualiter ad alienationem rerum ecclesiasticarum requirendus consensus Principis secularis loci, in quores illæ sitæ?

R Esp. Consensus ille quandoque necessarius est, non necessitate hac inducta per potestatem sæcularem, sed per consuetudinem fundatam in potestate ecclesiastica. Quòd ipsum declaratur & probatur. Princeps siquidem seu Magistratus sæcularis statuto suo id efficere nequit, prohibendo directe clericis, ne res ecclesiasticas sitas in suo territorio alienent sine suo consensu; aut etiam indirectè, prohibendo laicis, ne rem quampiam pertinentem ad ecclesiam emant, aut donatam ab ea acceptent, ut sumitur ex *c. ult. de immunit. ecclies. in 6.* implicat enim hoc ipsum usurpationem aliquam jurisdictionis in causas & res ecclesiasticas, repugnatque libertati ecclesiasticæ dum hac ratione prohibentur & impediuntur Prælati Ecclesie exercere concessam sibi à Jure Canonico potestatem, nimirum alienandi, adhibitis præscriptis juris solemnitatibus, bona ecclesie, dum ita necessitas aut utilitas illius exigit; adeoque statutum tale, non valet. Quin & Constitutiones Imperatoris Justi-

niani circa formam observandam in alienationibus rerum ecclesiasticarum in Corpus Juris Civilis relatæ nullam per se & sùapte naturâ vim obligandi habent; cum laici de rebus ecclesiasticis (intellige, non tantum per se & intrinsecè spiritualibus, sed etiam de secundum se temporalibus, annexis tamen juri spirituali, ministerio & titulo beneficiorum; imò de bonis merè temporalibus ecclesie) disponendi nulla sit potestas. Arg. *c. ult. h. t.* Abb. *ibid. num.* 5. Pirh. *h. t. num.* 30. Potest tamen per consuetudinem diuturnam & immemorabilem induci, accedente patientia & licentia Prælatorum ecclesiasticorum, ut etiam consensus Principis secularis in alienationibus rerum ecclesiasticarum requiri debeat, ut cum Laym. *loc. cit. thes.* 52. Pirh. *h. t. num.* 63. Ac ita etiam leges & constitutiones civiles vim obligandi etiam clericos habent per hoc, quòd à Pontificibus in Corpus Juris Canonici redactæ ac veluti canonizate, vel per consuetudinem diuturnam ecclesiasticam sint approbate. AA. *idem.*

Quæst. 182. Consensus Papæ ad alienationes rerum ecclesiasticas validas an sit necessarius?

R Esp. primò: Præter plura de hac sparsim dicta in antecedentibus, olim seu jure antiquo in alienatione bonorum Ecclesie Cathedralis requirendum consensum Sedis Apostolicæ, non ut ea valida esset (cum nullo jure antiquo irritetur) sed ut licita esset, testatur Delb. *c. 17. du. 6. f. 1.* citatis Abb. *in c. 1. de his que sunt à Præl. Molin. de just. tr. 2. d. 467. num.* 8. & 16. Ricc. *decis.* 11. & 46. & aliis. Spectato jure novo, nimirum famose illius *Extrav. ambitiosæ. unica h. t. inter comm.* in locis, ubi ea recepta, requiritur consensus Apostolicus ad alienationes (comprehendendo omnia pacta & alienationis species, quibus rei immobilis aut mobilis pretiosæ dominium directum vel utile, usufructus, jus in re in alium transfertur) non tantum licitam, sed & validam bonorum non tantum Ecclesie Cathedralis, sed & cujuscunque alterius ecclesie & loci pii. Et hæc sine illo, etiam facta cum causa & cæteris solemnitatibus, est ipso jure nulla. Fagn. *in c. nulli. h. t. num.* 12. Quarant. *v. alienatio. num.* 5. Barbof. *de potest. Epif. p. 3. alleg.* 95. num. 66. & DD. communiter. Uti hæc omnia in ipso textu hujus *Extrav.* exprimuntur. Atque ita in ea comprehendi alienationes omnes, etiam quæ fiunt ex justa causa, & cum aliis solemnitatibus, ut Quar. *loc. cit.* Genuens. *in pr. Curia Archiep. Neapol. c. 85. num.* 2. Tambur. *de jur. Abb. d. 13. quæst.* 9. num. 1. Donat. *pr. regul. To. 1. p. 2. tr. 14. quæst.* 23. num. 1. Fagn. *loc. cit. num.* 13. & 14. Pirh. *h. t. num.* 54. Wiestner. num. 101. Sic observantia, stylo & praxi Curie Romanæ receptum testantes. Neque contrarium, nimirum, quòd alienationes ex justa causa & cum debitis solemnitatibus factæ inconsulto Papâ, non prohibeantur per dictam *Extrav.* ex eo deducitur, quòd in ea expressè excipiuntur alienationes jure permissæ, quales sunt omnes, quæ fiunt ex justa causa & cum debitis solemnitatibus. Nam verba illa: *præterquam in casibus à jure permissis*: restringenda sunt ad verba immediate præcedentia, nimirum ad locationem

& contractum emphyteuticum. Quorum illa jure permiffa in casu, si fiat infra triennium; ille vero, si fiat de bonis ab antiquo solitis dari in feudum vel emphyteusin; adeoque tunc fieri possunt inconsulto Papa non vero extendenda sunt ad alios contractus, seu alias alienationis species in precedentibus expressas quasi & hæc ex justa causa & cum solennitatibus fieri possent inconsulto Papâ, pro ut sentiunt Abb. Nav. Rebuff ne alioquin hæc Extrav. nihil novi operaretur, quod juribus antecedentibus non concessum; cum tamen Papa per eam, ut constat ex proœmii illius tenore, intenderit indemnitati ecclesiarum ulterius & efficacius consulere, reservando nimirum sibi suisque successoribus imposterum justâ causâ ad canonicam alienationem requisitâ cognitionem ultra alias solennitates, quibus per anteriora jura præceptis, videbat à Prælatibus & Rectoribus alienando adhuc plura inferri damna.

Quæst. 183. An igitur ad valorem alienationis post dictam Extrav. præter consensum Apostolicum necessariæ adhuc sint ceteræ solennitates juris & justa causa?

1. **R**esp. ad primum: indubitatum est, licentiam alienandi res ecclesiasticas à Papa concessam (modò non sit subrepticè obrenta, & absoluta, non conditionata, ex certa scientia seu notitiâ super re alienanda & causis alienatis data) sufficere seu supplere omnes alias solennitates, si Papa vellet, cum solennitates istæ sint juris positivi, in quo Papa potest dispensare; habetque potestatem disponendi de bonis ecclesiarum, tanquam supremus eorum administrator. Delb. *cit. du. 6. f. 1. num. 7.* citatis Ruino *conf. 157.* Riccio, Soprano. Quin & de facto & absolute obrento consensu & confirmatione Sedis Apostolicæ, nullas alias solennitates, excepto consensu Capituli, esse necessarias; & in specie suppleri per consensum Apostolicum, requisitum aliàs tractatum capitularem, & consensum cujuscunque alterius superioris (cum idem operetur rescriptum & auctoritas Principis, quod operatur interventus & decretum inferioris, ut Bald. *in l. illud. C. quando decret.* & ut idem ait in *summa loc. cit.* habens verbum superioris, non eget verbo inferioris) docent Quarant. *loc. cit. num. 7.* Pirh. *h. t. num. 55.* Wiestn. *num. 110.* qui etiam ob eandem rationem, citatis pro hoc aliis, asserit suppleri quoque per consensum Apostolicum subscriptionem & consensum capitularem si licentia hæc sit ex certa scientia & absoluta; secus, si sit conditionata, sive cum clausula: *si ita sit!* tunc enim non supplendas solennitates, ac præsertim consensum capitularem, & consequenter tunc factam sine solennitatibus alienationem fore invalidam.

2. Resp. Ad secundum: non tamen consensus Apostolicus supplet defectum causæ; cum ea etiam in *cit. Extrav.* expressè requiratur; & Papa semper consensum præter sub conditione: si alienatio sit in evidentem utilitatem ecclesiæ; adeò ut, si hoc non exprimat, semper subintelligatur. Delb.

cit. du. 6. f. 1. num. 8. citans Rotam. *p. 2. diversar. decis. 178. n. 2.* Quar. *n. 7.* Redoan. *l. c. q. 22. num. 75.*

Quæst. 184. An & qualiter alienare queat sine consensu Papæ, qui juravit, se sine eo non alienaturum?

Resp. non convenire in hoc AA, nam negant idipsum, ita ut alienans in hoc casu sit perjurus quin & alienatio, ubi recepta Extrav. sit invalida. Abb. *in c. ut super. h. t. num. 16.* Navar. *in tr. de reb. eccl. non alien. à. num. 12.* Azor. *p. 2. l. 9. c. 1. quæst. 9.* Laym. *l. 3. tr. 4. c. 10. num. 10.* quos citat & sequitur Pirh. *h. t. 1. num. 57.* Atque ita Episcopos aliósque Prælatos, qui confirmantur à Papa, non posse alienare bona ecclesiastica, etiam in casu aliàs licito & servatis solennitatibus, ob juramentum, quod præstare solent in consecratione sua, se non alienaturos quovis modo, etiam cum consensu Capituli sui, inconsulto Papa. AA. hujus sententiæ hoc nituntur fundamento; quòd juramentum hoc, utpote de re licita sit servandum; & nisi extenderet se ad alienationes aliòquin licitas, nimirum ex justa causâ, & servatâ formâ juris factas, ut & hæc ipsa cautius & consultius fiant, nihil operaretur; cum aliæ alienationes illicitæ fieri non debeant, etiam consulto Papâ. Excipiuntur nihilominus ab his quoque AA. alienationes non tantum rerum modicarum, aut etiam majoris momenti, in quibus magna necessitas non concedit moram recurring ad Papam; sed etiam alias vi *Extrav. ambit.* fieri permiffas sine consensu Papæ, puta, ad emphyteusin rerum solitarum dari in emphyteusin, & consequenter etiam ad infeudationem rerum solitarum concedi in feudum; cum decisiones loquentes de emphyteusi comprehendant & feuda, & è converso. Affirmant è contra Riccius, Redoan. Donatus, quos citat & sequitur Wiestn. *h. t. num. 47.* nimirum non obstante tali juramento, posse adhuc fieri alienationem; eò quòd dictum juramentum extendat se solum ad casus, in quibus aliàs consensus Apostolicus exigitur de jure; non vero ad illos quoque, in quibus citra dictum consensum, independenter etiam ab *Extrav. ambit.* nimirum in locis, in quibus ea recepta non est, licita & permiffa alienatio, qualis est, dum sit ex legitima causâ, servatis ceteris juris solennitatibus. Cujus ulteriorem hi AA. dant rationem. Quòd licet istiusmodi Prælati juramentum dictum emittentes extendere potuerunt etiam ad alienationes de cætero legitimas seu à jure permiffas, in dubio tamen sic extensum non præsumatur; cum in dubio in partem mitiorem & juranti favorabiliorem sit interpretandum, ut tradunt apud Wiestn. *num. 48.* Archid. *in c. ne quis. 22. quæst. 2.* Abb. *in c. ut super. h. t. num. 15.* Sylv. *v. juramentum. 3. quæst. 3.* Sanch. *l. 3. moral. c. 17. num. 20.* Suar. *de jurament. l. 2. c. 32. num. 2.* Laym. *ib. mor. l. 4. tr. 3. c. 9. num. 1.* Ec. ea ducti ratione; quod cum hominem præditum libertate determinate ad aliquid faciendum vel omittendum astringi sit odiosum & grave, stricta interpretatio sit præferenda. Neque latam juramenti interpretationem exigat favor religionis, sed solum, ut factum conformetur dicto; quin potius benignior interpretatio faveat religioni

gioni, dum sic facilius observetur, & jurans remotior fiat à periculo periculi.

Quest. 185. Consensus Apostolicus in alienationes qualiter concedi soleat?

REsp. juxta modernam praxin concedi non solet, nisi præmissa delegatione aliquorum in dignitate constitutorum, quibus committitur, ut si ipsis de utilitate alienationis constiterit, assensum nomine Pontificis præstent; sin minus, denegent. Delb. c. 17. du. 9. in difficult. resol. num. 31. citato Barbol. de potest. Epif. p. 3. alleg. 95. n. 66. Ricc. in pr. Decif. 94. edit. 1. Wiestn. h. t. num. 108.

§. Tertius de alienationis revocatione, rerum alienatarum repetitione, & pœnis malè alienantium.

Quest. 186. An & qualiter Ecclesia possit agere contra Prælatum, qui res illius malè alienavit?

REsp. Competit ecclesiæ actio personalis contra Prælatum seu Rectorem quemcumque, qui res illius malè, hoc est illegitimè, nimirum citra sufficientem causam necessitatis aut utilitatis, vel sine solennitate canonica, adeoque invalidè alienavit, dum ex tali alienatione attentata læsa est, ut damnum illatum resarciat; vel de proprio, si quod habet, patrimonio, vel rem alienatam recuperando *Can. monemus. 12. quest. 2. & Arg. l. 3. C. si Tutor vel curat. interven. æquiparatur* liquidem ecclesiæ respectu rectoris sui pupillo & minori. c. 1. & c. auditis. de in integ. restit. Laym. loc. cit. thes. 7. quorum res si tutor vel curator malè distraxit aut administravit, contra eos pupillus & minor actionem habent ad omnis damni sibi illati resarcitionem juxta *cit. l. 3.* transitque hæc actio personalis ecclesiæ ad rectoris malè alienantis hæredes, si quos habet; tenenturque hi ecclesiam servare indemnem, non secus ac Rector illius defunctus. c. 3. de pignor. Abb. *ibidem* num. 3. Laym. num. 2. Pirh. h. t. num. 69. Cessat tamen hæc actio personalis & Rector aut ejus hæredes desuper amplius conveniri nequeunt ad interesse, ubi ecclesiæ rem suam malè alienatam recuperavit à possessore illius. l. 1. §. si plures. ff. de eo, per quem factum fuerit. Cum enim bona fides non patiatur, ut idem bis exigatur. Juxta *reg. § 2. in ff. ecclesiæ jam consecuta suum interesse, non potest amplius ad illud consequendum agere dicta actio* ne personali. Non prohibetur tamen agere ulterius criminaliter contra malè alienantem, accusando illum in ordine ad penam, seu satisfactionem pro injuria sibi illata. Gloss. in *cit. c. monemus. v. reddere.* Abb. in *c. si quis. h. t. num. 10.* Laym. *ibid.* num. 5. & de reb. non alien. thes. 38. Pirh. loc. cit.

Quest. 187. An & qualiter competat Ecclesiæ actio contra possessorem rei malè alienatæ?

REsp. competit quoque ei actio prosecutória rei seu in rem contra possessorem rei alienatæ. c. Apostolicos 12. quest. 2. & Arg. *cit. l. 3. & l. fin. C. eod.* estque in ejus electione, num hunc potius quam malè alienantem velit convenire. Ita etiam, ut postquam hunc frustra convenit, hoc ipsum non præjudicet illi, quò minus adhuc convenire possit possessorem. Gloss. in *e. ex presentium. de pignor. v. necessitate.* juxta *cit. l. fin.* cum sola solutio seu recuperatio rei alienatæ silentium imponat, nempe ecclesiæ damnificatæ. Atque ita possessor, seu is, ad quem res malè alienata transit, utpote in quem vi talis alienationis attentatæ & ipso jure irritæ dominium nullum aut jus translatum tenetur & compelli potest ad rem ipsam cum omnibus fructibus (res enim fructificat domino suo) restituendam. c. si quis presbyterorum. h. t. §. fin. l. jubemus. & Auth. qui res C. de SS. eccles. Covar. l. 1. var. c. 3. Valq. de reit. c. 2. §. 2. du. 15. Molin. *cit. d. 468.* Bonacin. d. 3. de contract. feudi quest. 8. p. 4. num. 12. Delb. de immun. eccl. c. 17. du. 21. §. 2. num. 2. deductis tamen, ut idem, expensis in foro externo, ita ut etiam, si mala fide seu sciens alienationem illegitimè factam, eam recepit, amittat melioramenta l. jubemus. §. sane C. de SS. eccles. c. non licet. 12. quest. 2. Abb. in *cit. c. si quis. num. 1. & 6.* Pirh. h. t. n. 70. Reiffenst. num. 63. neque etiam ab alienante repetere possit pretium, quod in eo casu acquiritur ecclesiæ læsæ in penam commissi delicti ab emente. *cit. l. jubemus.* Molin. Bonac. Delb. Pirh. Reiffenst. LL. *cit.* nisi forte emptor etiam malè fidei prius convenerit cum venditore de præstanda evictione. Abb. in *cit. c. si quis. num. 13.* Sylv. v. alienatio quest. 14. Molin. *cit. quest. 468. concl. 6. n. 16.* Laym. *th. mor. l. 3. tr. 4. c. 10. num. 4.* in fin. quos citat & sequitur Pirh. *loc. cit.* quin & tenetur emptor malè fidei compensare damnum (intellige, quod præter alienationem rei illatum ecclesiæ) utpote cujus ob malam fidem censetur causa fuisse Abb. Molin. Bonac. Delb. LL. *cit.* Less. l. 2. c. 24. du. 10. num. 66. contra Quarant. Sarmient &c. Si verò emptor bona fide emit, poterit agere contra Prælatum ad recuperandum pretium. Et sic in specie conductor bonæ fidei potest agere contra illegitimè elocantem, etiam non reddito pretio, ad restituendas pensiones solutas, & locator ad id compelli juxta *c. ad audientiam h. t. Pirh. num. 72.* agere tamen non potest contra ecclesiam, nisi in defectum, ubi nimirum Prælatus malè alienans non esset solvendo ex propriis. Tunc enim repetere potest ab ecclesia, in quantum ea exinde facta est locupletior cum juxta *l. nam hoc ff. de condict. indebiti.* æquitas non permittat, fieri aliquem ditioem cum damno alterius; & ea tenetur illud restituere. Molin. Valq. Bonac. Sylv. Abb. LL. *cit.* Delbene, num. 5. qui etiam dicunt, quòd, si ecclesiæ pretium retineat, vel etiam facta sit ditior ex tali contractu, posse emptorem bonæ fidei rem ecclesiæ aut ejus fructus retinere titulo recompensationis pretii sibi restituendi, donec